

Anton Pann

Povestea vorbii

Proverburile adică Zicale sau Povestea vorbii

Despre cusururi sau uriciuni

Aideți să vorbim degeabă,
Că tot n-avem nici o treabă.

Fiindcă

Gura nu cere chirie,
Poate vorbi orice fie.

De multe ori însă

Vorba, din vorbă în vorbă
Au ajuns și la cociorbă (vătra de lemn).

Ș-atunci vine proverbul:

Vorba pe unde a ieșit
Mai bine să fi tușit.

De aceea

Cînd vei să vorbești, la gură
Să aibi lacăt și măsură.

Adică:

Vezi birna din ochiul tă
Și nu vorbi p-alt de rău.

Spre pildă:

Cînd vei vorbi de mucos.
Nici tu să fii urduros.

Că nu e mai urît cînd cineva

Face pe frumos că e ponevos¹
Și pe cel urît că e aurit.

Altul iar

Trîntește cuvîntul tronc,
Ca cloșca cînd face clonc.

Și se pomenește vorbind:

Frumoasă nor dobîndiși,
Dar se uită cam pieziș.

Și că

După ce e neagră, o cheamă și Neagă;
După ce e mută, apoi e slută.

Sau

Urît meșter a croit-o,
Rău ciocan a ciocănit-o

Sau

Bun ciocan te-a ciocănit,
Că frumos te-a potrivit.

Și

Urît tată a avut,
Să-i semene l-a făcut.

Sau

Fă-mă, tată, ca să-ți seamăn

Ca frate cu frate geamăn.
Dar însă
A semănat crastaveți
Și au răsărit scăieți.
Sau că
Tata avea armăsar,
Dar el a ieșit măgar.
Și așa,
Cu vorbe îmbolditoare
Îl atinge unde-l doare.
De aceea niciodată
Chelului despre chilie
Să nu-i spui vro istorie.
Și
Cu plevușul când vorbești
Tivgă² să nu pomenești
Și nici
Să nu rîzi de măgar cumva,
Că poate îl încăleci cîndva.
Totdeauna
Gura care e-mpuțită
Altui e nesuferită,
Că dacă
Mie-mi miroasă a floare,
Dar altuia a putoare.
Și în scurt,
Noi rîdem de unul-doi
Și patruzeci rîde de noi.
Pentru că nu este răsur³ să n-aibă cusur.

Povestea vorbii

Primăvară,-ntîia oară roazele cînd înfloresc,
C-un fir merse la împăratul grădinaru-mpărătesc,
Care cu plăcere multă-n mîna sa cum l-a luat,
Totdodată fără veste la un deget l-a-nțepat
Și întîia sa plăcere ce asupra-i o avea
I s-a-ntors în supărare, cu acel⁴ gust n-o privea;
Cum și către grădinarul zise: - Iacă un cusur
Care n-ar fi cuviință ca să-l aibă un răsur;
Tu cam te pricepi la multe maestrii grădinărești,
Ș-astă roză ghimpi să n-aibă n-ai putea s-o altuiești?
- Ba să poate, împărate, grădinarul a răspuns -
Și grădinăria are cîte un secret ascuns.
- Nu știu, împăratul zise - asta este treaba ta,
Fă-l ca să-i lipsească ghimpii și un dar vei căpăta.
Grădinarul dar să duse, puse-ndată, altui,
Să se prinză și să crească îndestul se nevoi;
În sfîrșit el cu secretu-i a văzut c-a izbutit
Și mergînd la împăratul duse un fir înflorit;

Care-n mîna sa luîndu-l, foarte bine i-a părut
C-a putut să-l altuiască după cum a fost cerut,
Dar la nas cînd îl duse, zise către grădinar:
- Ce fel? Acum văz ca n-are cel mai mic miros macăr!
Grădinarul îi răspunse: - Împărate, să trăiești,
Orce lucru firea-și schimbă cînd vei sta să-l altuiești,
Și nimic iar nu se poate ca să n-aibă vrun cusur,
Arburi, plante, flori și oameni, astfel și acest răsur,
Care or ca-ntîi să-nghimpe și să fie cu miros,
Or nici un miros să n-aibă și să fie⁵ neghimpos.
Fiecare poartă cîte un răvaș în spate.
Pe al altuia îl vede și pe al său nu-l vede.
Fiecare să țină mai cuminte decît altul.
Fiecăruia i se pare că copilul sau e mai frumos, d-ar fi cît de uricios,
Și
Ce e frumos poartă și ponos.
Fiecare trage spuză pe turta lui,
Lesne a judeca e altul.
Că
Nu te pricepi să împarți un pai la doi boi.
Și că
Cu ce dascăl lăcuiește
Așa carte-alcătuiește.
Așa e lumea asta:
Rîde om de om și dracu de toți.
Dracu rîde de porumbe negre și pe sine nu se vede.
Gura lumii numai pămîntul o astupă.
Fiecare să leagă unde îl doare.

Povestea vorbii

Spun c-a fost odată un crai oarecare
Ce avea din fire un nas foarte mare;
El își vedea bine cusurul ce-l are,
Dar tot gîndea cum că poate i să pare.
Supușii și alții, carii întrebaser,
Că îi șade bine îl încredințaser.
Căci cine-ndrăznește la unul mai mare
Să-i spuie de față cusurul ce-l are?
Tot pe acea vreme ș-în acea cetate
Era ș-o cocoană gheboasă în spate,
Ce o amăgise lingăii să crează
Că ea e în lume cea dintîie rază,
Cu poezii, versuri o încorunase
Ș-a se ținea zîină o înfumurase.
Aceasta se duse la craiul odată,
Cu alt oarecine avînd judecată,
Și văzînd că craiul hafîr ei nu-i face
Să vorbească-n parte-i⁶ după cum îi place,
Prerumpînd cuvîntul, zise cu mirare:
- Va-a-ai de mine, ce nas ai mare!
Pe craiul cu astă vorbă îl împunse,
Dar deocamdată nimic nu răspunse.

Ea însă pârîndu-i că nu auzise
Între alte vorbe iară îi mai zise.
Craiul și aceasta o-nghiți cu noduri,
Ea nu-nceta însă de a-i da iar bolduri
Și mai zise iarăși: - Ce ciudat îmi pare!
N-am mai văzut încă astfel de nas mare!
Se înăspri craiul și zise: - Cocoană!
Știi că ești cu totul ciudată persoană!
Ce îmi tot spui mie că-mi e nasul mare
Și nu-ți vezi cocoașa ce-o porți în spinare?
Cusurul cel mare nu ți-l simți din spate
Și judeci p-al altui, el ți-e greutate.
Plecînd ea să meargă și ieșind în tindă,
Zise craiul iară, privind în oglindă:
- Nu a fost minciună ce a zis neștine
Că greu se cunoaște cineva pe sine!

¹ Miop

² Fructul unui soi de dovleac, care, golit și uscat, servește ca vas pentru lichide, grăunțe etc.

³ Măceș

⁴ Același

⁵ Tipărit: *și fie*

⁶ Să vorbească în favoarea ei, să-i dea câștig de cauză

(Anton Pann, *Despre cusururi sau urîciuni*, în Id., *Povestea vorbii*, Hyperion, Chișinău, 1992, pp. 22-25)